

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ

УДК 332.122:911.375:796.02(477.83)

Л. Т. Шевчук,

д-р екон. наук,

професор,

Інститут регіональних
досліджень НАН України,
м. Львів

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІСТА ЛЬВОВА В УМОВАХ ПІДГОТОВКИ ДО ЄВРО-2012

До проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в українських містах залишився рік, а тому дослідження економіко-правових проблем розвитку цих міст, які виникли в результаті підготовки до цієї події, є вкрай актуальним і нагальним питанням.

Оскільки більшість із економіко-правових проблем розвитку міст, де відбуватимуться матчі Євро-2012, пов'язані із необхідністю будівництва спортивної та супутньої (готельної, транспортної тощо) інфраструктури, то очевидно, що їх невчасне розв'язання загрожує зривом довгоочікуваних змагань. Особливо актуальним завданням є розв'язання таких проблем у центрі Західного регіону України — місті Львові, де впродовж багатьох років спостерігається хронічне відставання темпів розвитку транспортної, соціальної, у тому числі й готельної інфраструктури від зростаючих економічних потреб і потреб населення. Без ґрунтовних досліджень неможливо розробити заходи, спрямовані на пом'якшення та ліквідацію економіко-правових проблем розвитку Львова, пов'язаних з Євро-2012.

Сказане актуалізує тему публікації та інші дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених у цій площині.

Особливості проведення Євро-2012 у Львові, проблеми, які при цьому виникають, активно вивчаються управлінцями, економістами, соціологами, архітекторами, інженерами тощо та обговорюються на найрізноманітніших нарадах, форумах, круглих столах, конференціях. Серед зазначених заходів варто відзначити проведений у червні 2010 р. у Львові громадський форум «Будемо європейську Україну — готуємо Львів до Євро-2012», у роботі якого взяли участь заступник голови Львівської обласної державної адміністрації з питань Євро-2012 В. Губицький; ди-

ректор департаменту «ЄВРО-2012» Львівської міської ради О. Засадний; начальник архітектурно-планувальної майстерні № 2 Державного інституту проектування міст «Містопроект» В. Дубина; директор Інституту автобусо-тролейбусобудування Л. Крайник; доцент кафедри САПР Національного університету «Львівська політехніка» В. Мазур; голова правління Львівської обласної організації Національної спілки архітекторів України О. Ярема, директор інституту «Укрзахідпроектреставрація» В. Швець; професор кафедри містобудування Національного університету «Львівська політехніка» Б. Посацький; директор ГО «Спілка консультантів «Експерт-група» Ф. Андріан та ін. На цьому форумі були обговорені надзвичайно важливі питання, а саме: оцінка проекту підготовки міста Львова та області до проведення фінальної частини чемпіонату Європи Євро-2012; просторово-планувальні, транспортно-комунікаційні, управлінсько-організаційні та інші проблеми, пов'язані з такою підготовкою тощо. Не залишаються осторонь і засоби масової інформації, в яких висвітлюються наболілі питання та побоювання населення щодо адекватності дійсності їх розв'язання перед і в результаті проведення Євро-2012.

Метою статті є узагальнення й аналіз соціальних і економіко-правових проблем розвитку міста Львова, які виникли у зв'язку із проведенням футбольних матчів Євро-2012 в Україні.

Серед економіко-правових проблем розвитку Львова, які виникли у місті у зв'язку із проведенням змагань з чемпіонату по футболу Євро-2012, ведуче місце займають нормативно-правові проблеми, оскільки всі інші проблеми є, по суті, похідними від них.

Загальновідомо, що визначальним нормативно-правовим актом, який повинен регламен-

© Л. Т. Шевчук, 2011

тувати будівництво всіх спортивних споруд та інфраструктури в усіх містах України, причетних до Євро-2012, є Закон України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні», який викладено в такій редакції: «...цей Закон визначає систему основних заходів, спрямованих на створення належних умов для організації та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» [1].

Але саме цей Закон містить ряд положень, які можна неоднозначно трактувати, що дуже часто дозволяє «обґрунтовувати» кардинально протилежні рішення. Для прикладу, достатньо взяти ст. 8 «Викуп об'єктів права приватної власності, підстави та порядок їх примусового відчуження з мотиву суспільної необхідності для забезпечення проведення чемпіонату», згідно з якою викупна ціна земельної ділянки, яка необхідна для будівництва тих чи інших споруд для Євро-2012, встановлюється на основі експертної грошової оцінки, що проводиться в порядку, встановленому Законом України «Про оцінку земель» [1], а не за ринковою ціною, котра мала б мати місце у країні з ринковою економікою, якою визнана Україна.

Згідно з такими експертними оцінками ціна землі встановлена в розмірі від 2 грн 85 коп. до 6 грн 25 коп. за кв. м. У результаті 60-м власникам землі на території майбутнього стадіону обіцяють заплатити 71 тис. грн, у той час, як ринкова ціна цих ділянок сягає близько 10 млн євро [2]. Це викликало соціальну напругу в суспільстві, яка нагнітається у Львові ще з жовтня 2008 р., коли тодішній міністр внутрішніх справ України не тільки розкритикував роботу львівської міської влади щодо підготовки міста до футбольного чемпіонату Євро-2012, але й назвав її роботу «найгіршою серед міст України», зробивши сенсаційну заяву такого змісту: «...чиновники Львівської міськради скупчили землю на місці будівництва стадіону до Євро-2012, щоб потім її перепродати» [3].

Сказане засвідчує про розгортання судової епопеї, пов'язаної із земельними проблемами, що виникли у зв'язку з Євро-2012. Суди, які намагаються розв'язати спори по земельних ділянках, вже відбуваються один за другим. Скидається на те, що підготовка до Євро-2012 для місцевої влади щораз більше набуває юридичного відтінку, адже дедалі частіше рішення щодо майбутнього земельних ділянок під важливі об'єкти, задіяні в Євро-2012, супроводжуються судови-

ми процесами. Найсвіжіший приклад — рішення Господарського суду щодо арешту ділянки на вулиці Липова Алея, на яку претендували забудовники готелю до Євро-2012, з одного боку, та ФК «Карпати», котрий розробив містобудівельне обґрунтування на освоєння цієї території згідно з попередньою угодою з містом [4].

Дуже багато проблем, що стосуються Євро-2012, виникли у зв'язку із фінансуванням будівництва [4; 5]. У зв'язку з тим, що в Законі України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» немає чітких положень щодо фінансування будівництва стадіону, інфраструктури та організаційних заходів, у практиці реалізації цього будівництва мають місце непрозорі дії, які викликають додаткову соціальну напругу в суспільстві.

Насамперед це стосується кошторису проекту будівництва львівського стадіону, який у джерелі [6] визначений в сумі 670 млн грн. При цьому зазначається, що цей проект розроблений проектним бюро «Альберт Віммер» (Австрія), генеральний підрядник — «Азовінтекс» (Україна), інвестор — міська рада Львова, держава. Окреслений і термін будівництва: листопад 2008 р. — травень 2011 р. Введення стадіону в експлуатацію передбачено в липні 2011 р. Загальна місткість стадіону складає 33 000, чиста місткість стадіону — 30 000 місць. Акцентується увага і на загальній вартості підготовки України до Євро-2012, яка обійдеться країні у 126 млрд грн [6].

З іншого боку, в засобах масової інформації стверджується, що євроарену у Львові споруджують не тільки без відповідних дозволів і авторського нагляду, але й залишається за кадром, за яким проектом ведеться будівництво [7]. Згідно зі ствердженнями Д. Добродомова, будівництво євроарени у Львові, яку він назвав багатостраждальною, ще на етапі проектування стало справжнім каменем спотикання на шляху проведення матчів континентальної футбольної першості у Львові. Спершу непорозуміння із проектувальником — австрійською фірмою «Альпіна» (згодом відмовилася від будівництва), дивний тендер із генпідряду (поза конкурсом перемогло ТзОВ ПБП «Азовінтекс»), періодичні непорозуміння із розташуванням стадіону, фінансуванням будівництва тощо. Одне слово, стратегічний для міста об'єкт перманентно породжує незрозумілі загалу скандали [7].

Інтрига поглибилася в результаті здійснення перевірки стану будівництва стадіону дозвільним органом, який стикнувся з дивною поведін-

кою керівництва ТзОВ «ПКБ «Азовінтекс», котре так і не надало цьому органу жодної необхідної для перевірки документації (проектних документів, журналів робіт, авторського та технічного нагляду, актів прихованих робіт, паспортів якості на продукцію) [7].

Але чи не найбільшим злом у цій ситуації є те, що Президента України постійно дезінформували щодо підготовки до Євро-2012. Так, проведений Рахунковою палатою аудит показав, що Мінекономіки, Мінжитлокомунгосп, місцеві органи виконавчої влади і самоврядування за відсутності контролю з боку уряду не виконали покладені на них завдання підготовки міст, що прийматимуть Євро-2012 [8].

Важливими економічними та містобудівельними проблемами є будівництво транспортної та готельної інфраструктури. Але, вони також пов'язані із земельними проблемами. Транспортні та готельні проблеми вирішуються з великими складнощами. Так, хоча 24 липня 2010 р. на розгляд сесії Львівської міської ради й було винесено три проекти щодо відведення земельних ділянок для будівництва доріг, але реалізація як відведення землі, так і будівництва доріг впирається у те, що на сьогодні на тих ділянках є землекористувачі, розпайовані землі та житлові будинки села Зубра. Про складнощі вилучення таких земель та об'єктів ми вже говорили вище. Органічним продовженням земельних проблем знову таки виступають фінансові проблеми. Немає впевненості в тому, що до кінця 2010 р. Львів отримає обіцяну фінансову допомогу у розмірі 50 млн грн у рамках Державної цільової програми з підготовки та проведення Євро-2012 на безповоротній основі від державного підприємства «Фінансування інфраструктурних проєктів» на будівництво та реконструкцію доріг і на будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт трамвайних і тролейбусних ліній.

Ускладнюється питання забезпечення Євро-2012 місцями в готелях у місті Львові: їх не вистачатиме кількісно. Більшість наявних у Львові готелів не задовольнить попит на якісні готельні послуги учасників Євро-2012. Важливо збудувати нові якісні готелі, які відповідають міжнародним стандартам. Важливо використати й існуючий житловий фонд, який можна реконструювати під готелі. На сучасному етапі в центральній частині міста викуплено лише близько 40 % квартир, які можна використати для їх перетворення у сферу обслуговування [2]. Отже, потрібно активізувати пошук інвесторів, здатних

використати такий потенціал. Важливо подбати про приведення цін на готельні послуги до їх якості. На сьогоднішній день ціна проживання у львівських готелях значно перевищує вартість проживання в готелях аналогічного рівня у країнах Європи при нижчій якості послуг у вітчизняних готелях. Безумовно, така ситуація пов'язана, насамперед, з дефіцитом місць в готелях, що дозволяє накручувати ціну, а також із низьким рівнем конкуренції у цій сфері.

Окремим і особливим питанням є підготовка кадрів, здатних якісно обслужити учасників і відвідувачів Євро-2012. До розв'язання цих проблем слід залучити всі навчальні заклади Львова. Але на сьогоднішній день ця проблема є однією з найскладніших і такою, що, практично, не вирішується.

Очевидно, що проведення Євро-2012 у Львові матиме вагомі соціально-економічні та громадсько-політичні наслідки не тільки для міста Львова, Львівської області, але й для Західного регіону України та й для всієї країни в цілому. Адже, завдяки здійсненню будівництва спортивних та інших споруд, що сприятиме створенню нових робочих місць, можна пом'якшити кризові явища і прискорити вихід України із кризи. Завдяки вкладеним коштам у розвиток спортивної інфраструктури Львова та області Львівщина може стати одним із регіональних лідерів у розвитку фізичної культури і спорту, що є важливим кроком на шляху до реалізації Концепції гуманітарного розвитку України до 2020 року, згідно з якою проблему гуманітарного розвитку передбачається розв'язати як модель, орієнтовану на максимальне розкриття потенціалу кожної людини і соціуму в цілому. Крім того, Україна постане перед світовою спільнотою оновленим іміджем, об'єднаним за допомогою однакових цілей у спортивній сфері єдиним українським народом і новими європейсько-інтеграційними цінностями. Передбачено, що досвід, отриманий під час проведення Євро-2012, дозволить у найближчій перспективі дисциплінувати видатки як з центрального, так і з місцевих бюджетів.

На основі вивчення зарубіжного досвіду встановлено, що після завершення чемпіонатів, подібних до Євро-2012, експлуатація спортивних споруд, побудованих з такою метою, стає збитковою. Враховуючи це, вважаємо, що вже зараз виникає необхідність розробки програми експлуатації в період після завершення чемпіонату спортивних споруд та інших соціально-інфраструктурних об'єктів, побудованих у Львові до Євро-2012.

Висновки. Сказане вище засвідчує, що першим кроком у розв'язанні виявлених проблем, пов'язаних із підготовкою інфраструктури міста Львова до чемпіонату з футболу Євро-2012, має бути негайне внесення поправок до Закону України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» та до інших нормативно-правових актів, згідно з якими мають вирішуватися організаційні та фінансово-економічні питання проведення цього заходу. Це дасть змогу відстояти земельні, фінансові та інші інтереси мешканців Львова і приміських сіл, які зараз можуть постраждати від несправедливих рішень у зв'язку із проведенням Євро-2012. Важливо забезпечити просторовий ригоризм у процесі підготовки до Євро-2012, суть якого полягає в неухильному і безоглядному виконанню рішень Генерального плану міста Львова та інших містобудівельних документів, котрі визначають особливості й напрями освоєння простору у Львові та на прилеглих до нього територіях. Доцільно замовити розробку програми експлуатації спортивних споруд та інших соціально-інфраструктурних об'єктів, які будуть побудовані у Львові до Євро-2012. Така програма має бути скерована, диверсифікована на реалізацію різноманітних інтересів як українського суспільства, так і світової спільноти.

Література

1. Закон України «Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012

року з футболу в Україні» від 19.04.2007 р. № 962-16 // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 31. — Ст. 405; 2009. — № 18. — Ст. 247.

2. Мартинець С. Партія регіонів забирає у людей землю / С. Мартинець // Експрес. — 2010. — № 125 (5465). — С. 1, 9.

3. Бобкова С. Землю під євростадіон скупчили міські чиновники? / С. Бобокова // Високий замок [Електронний ресурс]. — 2008. — 27 жовтня. — Режим доступу : <http://portal.lviv.ua/digest/2008/10/27/144027.html>.

4. Будівництво львівської арени в розпалі : Новини 11 листопада 2010 року // Інформаційний центр «Україна-2012» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://stadion.lviv.ua/bydivnytsvo_lvivskogo_stadionu.

5. Офіційний веб-сайт підготовки України до Євро-2012 (пресс-моніторинг) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ukraine2012.gov.ua/press_monitoring.

6. Підготовка до Євро-2012 в Україні обійдеться в 126 млрд. грн. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.rbc.ua/ukr/top/show/podgotovka_k_evro_2012_v_ukraine_obydetsya_v_126_26_mlrd_grn09122009.

7. Добродомов Д. Що приховують будівельники? / Д. Добродомов // Інформатор [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://irrp.org.ua/research/903-shho-zh-buduyut-na-stadioni.html>.

8. Януковича дезінформували щодо підготовки до Євро-2012 // Рахункова палата [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zaxid.net/newsua/2010/9/8/165059/>.

Надійшла до редакції 10.01.2011 р.